

NPO DETAILANALYSE

2025-10-14_VPWON_1360594

Uitzending: NPO-Sending | 2025-10-14 | Geanalyseerd op: 2026-05-23 02:56

Version 3.0-detail | Universal 3.0-detail | Konverter 3.4 (2026-05-20) | Maatstaf: Mediawet 2008 Art. 2.1

TOTAALSCORE

4.2/10

Aanzienlijke onevenwichtigheid

0 = evenwichtig, 10 = sterk eenzijdig/manipulatief

POLITIEK SPECTRUM

Classificatie op basis van Chapel Hill Expert Survey (CHES) 2024

De Chapel Hill Expert Survey (CHES 2024) is een academische enquête onder 609 politicologen in 31 landen. Elke partij wordt beoordeeld op een schaal van 0 (extreem-links) tot 10 (extreem-rechts).

Partij	SP	GL-PvdA	PvdD	D66	CDA	NSC	CU	VVD	BBB	SGP	PVV	FvD
CHES	1.10	2.40	2.50	4.80	5.50	5.80	6.00	7.00	7.50	7.80	9.20	9.50
Spectrum	Links	Links	Links	Links	Midden	Midden	Rechts	Rechts	Rechts	Rechts	Rechts	Rechts

De totale tendens wordt weergegeven op een 0–10-schaal (0 = sterk links-bevoordelend, 5 = evenwichtig, 10 = sterk rechts-bevoordelend). De berekening is gebaseerd op het verschil in gemiddelde bevoordeling van linkse vs. rechtse partijen (groepering volgens CHES 2024).

TENDENS (L – R)

5.0 / 10

Evenwichtig

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

← Links

Rechts →

Bron: Chapel Hill Expert Survey 2024 — chesdata.eu | [Jolly et al., Electoral Studies, 2022](https://doi.org/10.1017/XES.2022.1) | Drempelwaarden: [Pew Research Center](https://www.pewresearch.org/)

Dit gedeelte biedt politieke context en telt niet mee voor de totaalscore.

POLITIEK LANDSCHAP

Het kabinet-Schoof (sinds juli 2024) is een extraparlamenteair kabinet bestaande uit PVV (37 zetels), VVD (24 zetels), NSC (20 zetels) en BBB (7 zetels). Premier Dick Schoof is partijloos. De grootste oppositiepartij is GL-PvdA (25 zetels), gevolgd door D66 (9 zetels), CDA (5 zetels), SP (5 zetels), PvdD (3 zetels), CU (3 zetels), SGP (3 zetels), FvD (3 zetels), DENK en Volt.

Partij	CHES L-R	Zetels	Regering/Oppositie	Kernpositie
SP	1.1	5	Oppositie	Socialistisch, anti-markt
GL-PvdA	2.4	25	Oppositie (grootste)	Progressief-links, klimaat, sociaal
PvdD	2.5	3	Oppositie	Dierenrechten, links-groen
D66	4.8	9	Oppositie	Liberaal-progressief, pro-EU
CDA	5.5	5	Oppositie	Christendemocratisch, midden-rechts
NSC	5.8	20	Regering	Bestaanszekerheid, midden-rechts
CU	6.0	3	Oppositie	Christelijk-sociaal
VVD	7.0	24	Regering	Liberaal-rechts, marktwerking
BBB	7.5	7	Regering	Agrarisch-populistisch, rechts
SGP	7.8	3	Oppositie	Reformatorisch, ver rechts
PVV	9.2	37	Regering (grootste)	Migratiestop, islam-kritisch, Wilders
FvD	9.5	3	Oppositie	Extreemrechts, Baudet

De belangrijkste politieke conflictlijn in Nederland is het migratiedebat: de coalitie streeft naar een asielstop en strenge grenscontroles, terwijl de linkse oppositie pleit voor een humaan asielbeleid. Een tweede spanningslijn betreft de energietransitie: rechts zet in op kernenergie en wil fossiele brandstoffen langer behouden, terwijl links een snelle klimaattransitie bepleit. Daarnaast is er spanning over de rechtsstaat en de rol van internationale verdragen, waarbij rechtse partijen het EVRM en het VN-Vluchtelingenverdrag als belemmerend ervaren. Ten slotte speelt de vraag naar de omvang van de overheid: klassiek-rechtse partijen als JA21 pleiten voor een kleinere overheid en lagere lasten, terwijl linkse partijen meer publieke investeringen bepleiten.

De Nederlandse publieke omroep (NPO) is wettelijk verplicht tot pluriforme, evenwichtige en onafhankelijke berichtgeving op grond van de Mediawet 2008, artikel 2.1. Het NPO-stelsel is gefragmenteerd: afzonderlijke omroepverenigingen (zoals BNNVARA, KRO-NCRV, AVRO) dragen eigen redactionele verantwoordelijkheid, terwijl pluriformiteit over het totale aanbod wordt beoordeeld. PVV-leider Wilders heeft de NPO herhaaldelijk als "linkse omroep" gekritiseerd, wat de politieke gevoeligheid van de publieke omroep onderstreept.

HOOFDSTUK 1 — PARTIJPOLITIEKE BIAS

De uitzending betreft een verkiezingsinterview met Joost Eerdmans van JA21, een partij die in de Tweede Kamerverkiezingen van november 2023 niet in de Kamer zit (de uitzending dateert van vóór de verkiezingen van 22 november 2023). De analyse beoordeelt in hoeverre de standpunten van relevante partijen correct zijn weergegeven.

Partij	Score (-5..+5)	Uitzendingweergave vs. Programmapositie
JA21	+1	01:00–49:04 — Eerdmans krijgt ruimte zijn standpunten toe te lichten; kernenergie, migratie en lastenverlichting komen aan bod. Programmapositie: klassiek-rechts, asielstop, kernenergie, kleinere overheid — grotendeels correct weergegeven, maar CPB-discrepancies worden uitvergroet zonder vergelijkbare behandeling van andere partijen — licht vervormd
PVV	0	03:17 "Zes van die 12 zetels komen van de PVV" / 04:04 "Meer dan logisch dat hij voorzorgsmaatregelen neemt" — PVV niet als gesprekspartner aanwezig; positie wordt zijdelings benoemd maar niet inhoudelijk getoetst — niet van toepassing als gesprekspartner
VVD	0	06:05 "Weer een rechtse partij, het is druk op de flank" — VVD wordt zijdelings genoemd als referentiepunt maar niet inhoudelijk besproken — niet van toepassing
GL-PvdA	0	48:26 "GroenLinks PvdA er niet bij?" — slechts als coalitie-uitsluitingsoptie genoemd, geen inhoudelijke weergave — niet van toepassing
NSC	0	Niet inhoudelijk besproken — niet van toepassing
D66	0	01:18 "Een minderheidskabinet met Wilders of een meerderheidskabinet met D66?" — slechts als coalitietoepassing genoemd — niet van toepassing
BBB	0	Niet inhoudelijk besproken — niet van toepassing
CDA	0	47:02 "Het CDA, mits Bontenbal kleur bekend" — slechts als coalitietoepassing besproken, geen programmapositie getoetst — niet van toepassing
SP	0	Niet besproken — niet van toepassing

Samenvatting Partijbias

- Nauwkeurigste weergave: JA21 (Score +1) — de eigen standpunten van de partij worden grotendeels correct weergegeven
- Sterkste vertekening: JA21 (Score +1, maar met systematische nadruk op CPB-discrepancies) — de enige partij die inhoudelijk wordt getoetst, krijgt disproportioneel kritische aandacht op technische CPB-verschillen
- Gemiddelde afwijking van 0: 0.1 (de meeste partijen zijn afwezig)
- Conclusie: De uitzending is een enkelvoudig verkiezingsinterview met JA21; andere partijen komen nauwelijks inhoudelijk aan bod. De weergave van JA21's standpunten is grotendeels correct, maar de nadruk op CPB-discrepancies — zonder vergelijkbare behandeling van andere partijen in de reeks — creëert een asymmetrisch beeld. De afwezigheid van andere partijen maakt een volledige partijbias-analyse structureel beperkt.

Links-Rechts-Algemene Tendens

TENDENTIESCORE: -0.5

INDELING: Licht rechts-begunstigend

Schweizerischer Verein für ausgewogene Berichterstattung
Association suisse pour une information équilibrée
Associazione svizzera per un reporting equilibrato

Motivering: De uitzending geeft Eerdmans ruimte zijn rechtse standpunten uiteen te zetten, maar de kritische vragen van econoom Bouman over kernenergie-kosten en de CPB-discrepanties zorgen voor een licht corrigerende werking. Het frame van "rechtse belofte" (04:19) en de herhaalde nadruk op de onbetrouwbaarheid van JA21's cijfers neutraliseren elkaar grotendeels. Per saldo is de uitzending licht rechts-begunstigend doordat Eerdmans als enige gast uitgebreid aan het woord komt en zijn agenda grotendeels kan bepalen.

HOOFDSTUK 2 — UITZENDINGSINFORMATIE EN THEMATISCH KADER

Uitzendingsgegevens

- Titel: Nieuwsuur — Verkiezingsgesprekken (lijsttrekkersinterview JA21)
- Datum: 14.10.2025
- Lengte (geschat uit transcript): (inclusief NOS Journaal-intermezzo ca. 41:00–45:47)
- Presentator/Reporter: Jeroen (achternaam niet vermeld in transcript); huiseconoom Mathijs Bouman; Haagse duider Arjan Noorlander
- Geïnterviewde personen:

Persoon	Functie	Partij/Affiliatie	Politiek Spectrum
Joost Eerdmans	Lijsttrekker / Kamerlid	JA21	Rechts (CHES ca. 8.0)
Mathijs Bouman	Huiseconoom Nieuwsuur	Geen partij	Neutraal/analytisch
Arjan Noorlander	Haagse duider Nieuwsuur	Geen partij	Neutraal/analytisch

Hoofdthema

Een uitgebreid verkiezingsinterview met JA21-lijsttrekker Joost Eerdmans, waarbij zijn programmastandpunten op het gebied van migratie, energie, economie en coalitievorming worden onderzocht.

Schweizerischer Verein für ausgewogene Berichterstattung
Association suisse pour une information équilibrée
Associazione svizzera per un reporting equilibrato

HOOFDSTUK 3 — 15 CRITERIA: DETAILANALYSE

Hardfacts — 9 technieken die telbaar en wetenschappelijk verifieerbaar zijn

1. EXPERTENKEUZE

5/10

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

Definitie: Wie komt als expert aan het woord?

Expert 1: Mathijs Bouman — Huisseconoom Nieuwsuur

Tijdstempel: 19:53

Uitspraak: "20 kerncentrales gaat richting 200 miljard. Kijk naar Frankrijk."

Indeling: Bouman is een bekende econoom en journalist; zijn expertise ligt op macro-economisch terrein, niet specifiek op energietechnologie of nucleaire economie.

Ontbrekende tegenstem: Een nucleaire energiedeskundige of vertegenwoordiger van de kernenergiesector had een andere kosten-batenanalyse kunnen inbrengen.

Brondieptecheck:

(a) FINANCIERING: Bouman is in dienst van NPO/Nieuwsuur als huiseconoom; indirect gefinancierd door de publieke omroep. Geen directe commerciële belangen zichtbaar.

(b) MANDAAT: Zijn mandaat als huiseconoom is compatibel met economische analyse; minder compatibel met gespecialiseerde nucleaire technologie-economie.

D1 Belangenconflict: +1 — Geen directe financiële belangen; wel institutionele binding aan NPO

D2 Persoonlijk risico: +1 — Beperkt persoonlijk risico bij kritische analyse van partijprogramma

D3 Vakbekwaamheid: +1 — Macro-econoom; beperkte specialisatie in nucleaire energiekosten

D4 Meningsconsistentie: +1 — Consistent kritisch over overheids garanties voor grote projecten

D5 Emotionalisering vs. data: +2 — Overwegend datagedreven analyse met concrete cijfers

D6 Bronniveau: 0 — Secundaire bronnen (CPB, internationale vergelijkingen); geen primaire onderzoeksdata

• TOTAAL: +6 → BRONLICHT: GROEN

(c) VAKBEKWAAMHEID: hij kiest uitsluitend negatieve internationale voorbeelden voor kernenergie zonder vergelijkbare kostenoverschrijdingen bij wind- en zonneparken te noemen.

Expert 2: Arjan Noorlander — Haagse duider Nieuwsuur

Tijdstempel: 00:24

Uitspraak: "Is JA21 meer dan een opvanghuis voor echte politici?"

Indeling: Noorlander is politiek journalist bij Nieuwsuur; zijn duiding is journalistiek-analytisch van aard, niet academisch-wetenschappelijk.

Ontbrekende tegenstem: Een politicoloog had een meer gestructureerde analyse van JA21's partijopbouw kunnen geven.

Brondieptecheck:

(a) FINANCIERING: In dienst van NPO/Nieuwsuur; publiek gefinancierd.

(b) MANDAAT: Politiek journalist; mandaat is duiding, niet onpartijdig wetenschappelijk onderzoek.

D1 Belangenconflict: +1 — Geen directe financiële belangen

D2 Persoonlijk risico: +1 — Beperkt risico

Voorzitter: Schläpfer, David - **Contact:** kontakt@SVFAB.ch - **Adres:** SVFAB, Postfach, CH-8021 Zürich 1

Schweizerischer Verein für ausgewogene Berichterstattung
Association suisse pour une information équilibrée
Associazione svizzera per un reporting equilibrato

D3 Vakbekwaamheid: +1 — Politiek journalist, geen politicoloog

D4 Meningsconsistentie: 0 — Onvoldoende context om te beoordelen

D5 Emotionalisering vs. data: 0 — Mix van analyse en retorische vragen ("opvanghuis voor echte politici")

D6 Bronniveau: -1 — Journalistieke observatie, geen primaire data

• TOTAAL: +2 → BRONLICHT: GEEL

(c) **VAKBEKWAAMHEID: 56**) is een retorisch oordeel dat als neutrale duiding wordt gepresenteerd.

Ontbrekende expertengroepen:

- Volkenrechtjurist (EVRM/VN-verdrag)
- Nucleaire energiedeskundige
- Arbeidsmarktonderzoeker

Bronnenampel voor de deelnemers:

Bron	D1	D2	D3	D4	D5	D6	Total	Signaal
Mathijs Bouman — Huseconoom Nieuwsuur	+1	+1	+1	+1	+2	0	+6	GROEN
Arjan Noorlander — Haagse duider Nieuwsuur	+1	+1	+1	0	0	-1	+2	GEEL

Samenvatting (Matrixresultaat als gestructureerde lijst):

- Bouman: BRONLICHT GROEN (+6) — Economisch competent, maar selectieve voorbeeldkeuze bij kernenergie
- Noorlander: BRONLICHT GEEL (+2) — Journalistieke duiding met retorische elementen; geen wetenschappelijke basis

2. BRONNENKEUZE

6/10

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Beweringen zonder primaire bron = strafpunten (geruchtcontrole)

Definitie: Welke bronnen worden geciteerd? Zijn ze divers en onafhankelijk?

Bron 1: CPB (Centraal Planbureau)

Tijdstempel: 32:28 — Uitspraak: "Het CPB zegt dit, die moeten we geloven."

(a) Financiering en beheer: Het CPB is een onafhankelijk overheidsinstituut, gefinancierd door het Ministerie van Economische Zaken. Formeel onafhankelijk, maar institutioneel verbonden aan de overheid.

(b) Structureel belangenconflict: Het CPB heeft een institutioneel belang bij het handhaven van zijn autoriteit als doorrekenaar; partijen die de CPB-methodologie betwisten worden impliciet als onbetrouwbaar geframed.

(c) Ontbrekende tegenbron: Een onafhankelijke econoom die de CPB-methodologie kritisch beoordeelt, ontbreekt. De presentator stelt "die moeten we geloven" zonder dit te onderbouwen — dit is een autoriteitsargument, geen inhoudelijke verificatie.

Geloofwaardigheidsmatrix CPB:

D1 Belangenconflict: +1 — Formeel onafhankelijk, maar overheidsgebonden

D2 Persoonlijk risico: +2 — Institutioneel risico bij onjuiste doorrekeningen

D3 Vakbekwaamheid: +2 — Erkend macro-economisch instituut

D4 Meningsconsistentie: +2 — Consistent in methodologie

D5 Emotionalisering vs. data: +2 — Volledig datagedreven

D6 Bronniveau: +2 — Primaire doorrekeningen

• TOTAAL: +11 → BRONLICHT: GROEN

Echter: de toepassing van CPB-data in de uitzending is problematisch (zie Criterium 5 en 9).

Bron 2: Peilingen (niet nader gespecificeerd)

Tijdstempel: 02:09 — Uitspraak: "Vandaag weer twee erbij geplust."

(a) Financiering: Peileaus niet geïdentificeerd; geen bronvermelding.

(b) Structureel belangenconflict: Peilingen worden als feitelijk gepresenteerd zonder methodologische context (steekproefgrootte, marge, peileaus).

(c) Ontbrekende tegenbron: Geen kritische noot over de betrouwbaarheid van peilingen.

Geruchtcontrole (strafpunten): Geen expliciete geruchten zonder primaire bron gedetecteerd in de zin van "angeblich" of "naar verluidt". De peilingcijfers worden als feit gepresenteerd zonder bronvermelding: +1 strafpunt.

Samenvatting: De CPB-data is inhoudelijk betrouwbaar maar wordt in de uitzending selectief ingezet om JA21 te bekritisieren zonder vergelijkend kader. Peilingen worden zonder bronvermelding als feit gepresenteerd.

Bronnenampel voor de deelnemers:

Bron	D1	D2	D3	D4	D5	D6	Total	Signaal
CPB (Centraal Planbureau)	+1	+2	+2	+2	+2	+2	+11	GROEN

3. TIJDSVERDELING

2/10

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Definitie: Verdeling van spreektijd tussen verschillende posities.

Geschatte spreektijd:

- Joost Eerdmans (JA21): ca. 22 min. (ca. 55%) — exclusief NOS Journaal-intermezzo
- Mathijs Bouman: ca. 8 min. (ca. 20%)
- Presentator Jeroen: ca. 7 min. (ca. 17%)
- Arjan Noorlander: ca. 3 min. (ca. 8%)
- NOS Journaal-intermezzo: ca. 5 min. (niet meegerekend in bovenstaande percentages)

Samenvatting: De tijdsverdeling is voor een enkelvoudig lijsttrekkersinterview acceptabel; Eerdmans krijgt als geïnterviewde terecht de meeste spreektijd. De combinatie van presentator en Bouman als kritische tegenstemmen (37%) is evenwichtig. Geen significante asymmetrie binnen het format van dit type interview.

4. WEGLATEN (Selectieve Omissie)

6/10

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

Definitie: Wat wordt niet getoond, hoewel relevant?

Omissie 1: Vergelijkende CPB-discrepanties andere partijen

Context: De uitzending besteedt uitgebreid aandacht (33:43–40:06) aan verschillen tussen JA21's verkiezingsprogramma en de CPB-aanlevering, maar vermeldt niet hoe andere partijen scoren op dit punt.

Relevant bij: 33:43 — "Er zijn opvallend veel verschillen, veel meer dan bij andere partijen."

Effect: De suggestie dat JA21 uitzonderlijk onbetrouwbaar is, wordt niet onderbouwd met vergelijkingsmateriaal; kijkers kunnen niet beoordelen of dit inderdaad uitzonderlijk is.

Omissie 2: Humanitaire dimensie asielbeleid

Context: Het asieldebat (08:26–15:14) wordt volledig vanuit het perspectief van beheersing en beperking gevoerd; geen enkele vraag over de humanitaire gevolgen van een asielstop.

Relevant bij: 14:44 — "Waarom moet Nederland mensen uit Afghanistan, of Irak huisvesten?"

Effect: De vraag wordt retorisch gesteld zonder dat het humanitaire antwoord wordt ingebracht; kijkers horen slechts één kant van het debat.

Omissie 3: Positieve internationale voorbeelden kernenergie

Context: Bouman noemt uitsluitend negatieve voorbeelden van kernenergie-kostenoverschrijdingen (Frankrijk, Finland, Engeland) zonder landen te noemen waar kernenergie wél op tijd en binnen budget is gerealiseerd.

Relevant bij: 25:10 — "Kijk maar naar de termijnen in Frankrijk en Finland. Duurde veel langer."

Effect: Een eenzijdig negatief beeld van kernenergie-realisatie wordt gecreëerd.

Samenvatting: De meest significante omissie is het ontbreken van een vergelijkend kader voor CPB-discrepanties, waardoor JA21 disproportioneel negatief wordt afgeschilderd. De afwezigheid van humanitaire perspectieven op het asieldebat is een structurele lacune.

Ontbrekende stemmen

- Volkenrechtjurist: Had de juridische haalbaarheid van EVRM/VN-verdragswijziging onafhankelijk kunnen beoordelen
- Vertegenwoordiger vluchtelingenorganisatie (bijv. VluchtelingenWerk Nederland): Had het humanitaire perspectief op asielstop kunnen inbrengen
- Groningse bewonersvertegenwoordiger: Had de gevolgen van hervatting gaswinning voor bewoners kunnen toelichten
- Vakbondsvertegenwoordiger (FNV/CNV): Had de gevolgen van arbeidsmarktflexibilisering voor werknemers kunnen duiden
- Energiedeskundige/klimaatwetenschapper: Had de klimaatgevolgen van JA21's energieplan onafhankelijk kunnen beoordelen
- CPB-medewerker of onafhankelijk begrotingsdeskundige: Had de CPB-discrepanties in vergelijkend perspectief kunnen plaatsen
- Onderwijsdeskundige of grondwetjurist: Had de grondwettelijke implicaties van artikel 23-debat kunnen duiden
- Politicoloog coalitievorming: Had de realistische kansen van Eerdmans' coalitievoorkeuren kunnen analyseren

5. CIJFERMATIGE MANIPULATIE

5/10

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

Volledige cijfers omvatten: absoluut getal, aandeel (%) en trend

Definitie: Selectief of misleidend gebruik van statistieken.

Bevinding 1: Kernenergie-kosten "200 miljard"

Tijdstempel: 23:52

Cijfer: "20 kerncentrales gaat richting 200 miljard."

Dimensies: (a) Absolutwaarde getoond — ✓; (b) Aandeel/verhouding — X (geen vergelijking met kosten van alternatieve energiemix); (c) Trend — X (geen vergelijking met dalende kosten van hernieuwbare energie over tijd)

Ontbrekende context

De kosten van een volledig op zon/wind gebaseerde energiemix van vergelijkbare capaciteit worden niet vermeld; ook de tijdshorizon (60+ jaar levensduur) ontbreekt in de kostenberekening.

Effect

Kijkers krijgen een absoluut getal zonder referentiekader, waardoor kernenergie disproportioneel duur lijkt.

Bevinding 2: "Zon en wind zijn maar 20 procent"

Tijdstempel: 27:12

Cijfer: "Dat is maar 20 procent."

Dimensies: (a) Absolutwaarde — X (geen absolute productie cijfers); (b) Aandeel — ✓ (percentage vermeld); (c) Trend — X (geen groeitrend vermeld)

Ontbrekende context

Het aandeel van zon en wind in de Nederlandse energiemix groeit snel; de trend ontbreekt volledig, waardoor een statisch en te laag beeld ontstaat.

Effect

Het potentieel van hernieuwbare energie wordt onderschat.

Bevinding 3: CPB-discrepancie vliegbelasting

Tijdstempel: 34:42–35:13

Cijfer: Programma: afschaffen vliegbelasting; CPB-aanlevering: aanpassing (niet afschaffen).

Dimensies: (a) Absolutwaarde — X; (b) Aandeel — X; (c) Trend — X

Ontbrekende context

De financiële omvang van het verschil wordt niet vermeld; ook ontbreekt vergelijking met discrepanties bij andere partijen.

Effect

Het verschil wordt als significant gepresenteerd zonder kwantificering.

Samenvatting: De cijfermatige analyse in de uitzending is selectief: kernenergie-kosten worden absoluut gepresenteerd zonder vergelijkingkader, en CPB-discrepanties worden kwalitatief uitvergroot zonder kwantificering of vergelijking.

6. GUILT BY ASSOCIATION (Contactschuld)

4/10

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Definitie: Diskreditering door associatie met negatieve groepen/ideeën.

Associatie 1: JA21 als "opvanghuis voor echte politici"

Tijdstempel: 06:56

Citaat "Is JA21 meer dan een opvanghuis voor echte politici?"

Techniek: Noorlander associeert JA21 impliciet met politiek opportunisme en gebrek aan ideologische coherentie door de partij te omschrijven als opvangplek voor politieke vluchtelingen.

Effect De partij wordt geframed als een verzameling mislukte politici van andere partijen, niet als een serieuze politieke beweging.

Associatie 2: Koppeling aan Forum voor Democratie

Tijdstempel: 07:50

Citaat "Wij hoopten met Forum verandering te brengen."

Techniek: De presentator laat Eerdmans zelf de FvD-connectie benoemen, maar stelt geen vervolgvraag over de inhoudelijke afstand die JA21 heeft genomen van FvD's controversiële posities. De associatie blijft impliciet hangen.

Effect Kijkers die FvD negatief beoordelen, kunnen deze associatie op JA21 projecteren.

Associatie 3: "Politiek vluchteling"

Tijdstempel: 06:36

Citaat "Niet alleen hij is een politiek vluchteling... maar ook de anderen in de top zeven van zijn partij."

Techniek: Het woord "vluchteling" heeft in de Nederlandse politieke context een negatieve connotatie (opportunisme, gebrek aan loyaliteit); de term wordt hier op JA21-leden toegepast.

Effect Impliciete diskreditering van de partijleiding als onbetrouwbaar.

Samenvatting (Categorie-toewijzing):

- JA21 als geheel: Categorie B (Grensval) — de associaties zijn deels journalistiek legitiem (partijgeschiedenis is relevant) maar worden retorisch ingezet zonder inhoudelijke onderbouwing van de "opvanghuis"-these.

7. TIMING

3/10

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

Definitie: Strategische plaatsing van informatie (begin/midden/einde).

Bevinding 1: Openingsframe "opvanghuis voor echte politici"

Positie: 06:56 (vroeg in de uitzending)

Inhoud: "Is JA21 meer dan een opvanghuis voor echte politici?"

Timing-effect

Dit negatieve frame wordt vroeg in de uitzending geïntroduceerd, vóórdát Eerdmans zijn programma heeft kunnen toelichten. Kijkers verwerken de rest van de uitzending door deze lens.

Bevinding 2: CPB-discrepanties als afsluiting van inhoudelijk deel

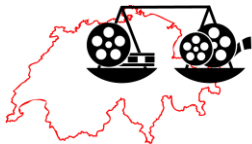
Positie: 33:43–40:06 (laat in de uitzending, vlak voor coalitiedeel)

Inhoud: Uitgebreide bespreking van verschillen tussen verkiezingsprogramma en CPB-aanlevering.

Timing-effect

De CPB-kritiek fungeert als climax van het inhoudelijke deel, waardoor de negatieve indruk beklíjft bij de overgang naar het coalitiedeel.

Samenvatting: Het negatieve openingsframe en de late CPB-kritiek creëren een sandwichstructuur waarbij Eerdmans' programma-inhoud wordt omgeven door kritische frames; dit is een milde maar merkbare timing-techniek.

8. SELECTIEVE VERONTWAARDIGING

3/10

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

Verontwaardiging = bias. Selectieve verontwaardiging versterkt de bevinding. Score = verontwaardigingsgraad (0–5) + selectiviteit (0–5)

Definitie: Verontwaardiging bij bepaalde posities, maar niet bij vergelijkbare andere.

Methodisch principe (v2.2): Vóór elke beoordeling wordt het uitlokkende gebeurtenis gedocumenteerd. Een reactie kan alleen als selectief worden beoordeeld als vergelijkbare uitlokkende gebeurtenissen bij andere posities geen analoge reactie opleverden.

Bevinding 1: AOW-leeftijd niet in verkiezingsprogramma

Tijdstempel: 38:51–40:06

Uitlokkende gebeurtenis: Eerdmans heeft in de CPB-aanlevering aangegeven dat de AOW-leeftijd moet meegroeien met de levensverwachting, maar dit staat niet in het verkiezingsprogramma.

Reactie: "Moet de kiezer een bijlage bij naar dekking van het CPB nalezen?" / "Dan ben je gewoon aan het liegen."

Vergelijking

In andere lijsttrekkersinterviews in dezelfde reeks (niet beschikbaar in dit transcript) is niet na te gaan of vergelijkbare CPB-discrepancies bij andere partijen met dezelfde intensiteit worden bevraagd.

Asymmetrie: Niet aantoonbaar op basis van dit transcript alleen; de term "liegen" (40:06) is echter opvallend sterk voor een publieke omroep-interview.

Verontwaardigingsgraad: 2/5

Selectiviteit: 1/5 (niet aantoonbaar zonder vergelijkingsmateriaal)

Samenvatting: De term "liegen" (40:06) is een sterke kwalificatie die in een journalistiek interview ongebruikelijk is; of dit selectief is toegepast, kan niet worden vastgesteld zonder de andere interviews in de reeks te analyseren. De verontwaardigingsgraad is beperkt maar merkbaar.

9. VOLLEDIGHEID (Selectieve Omissie — Totaalbeeld)

6/10

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

Definitie: Hoe volledig beeldt de uitzending het onderwerp af?

Bevinding 1: Ontbreken vergelijkend CPB-kader

Tijdstempel: 33:43

Ontbrekend perspectief/feit: Hoe scoren andere partijen op CPB-discrepanties?

Relevantie: Bouman stelt "Er zijn opvallend veel verschillen, veel meer dan bij andere partijen" — maar dit wordt niet onderbouwd met concrete vergelijkingsdata.

Effect

JA21 wordt als uitzonderlijk onbetrouwbaar geframed zonder dat kijkers dit kunnen verifiëren.

Bevinding 2: Ontbreken humanitaire dimensie asielbeleid

Tijdstempel: 08:26–15:14

Ontbrekend perspectief/feit: Gevolgen van asielstop voor vluchtelingen, internationale verplichtingen, humanitaire situatie in herkomstlanden.

Relevantie: Een asielstop heeft directe humanitaire gevolgen; deze worden in de uitzending volledig genegeerd.

Effect

Het asieldebat wordt uitsluitend als beheersings- en kostenvraagstuk geframed.

Bevinding 3: Ontbreken positieve kernenergie-referenties

Tijdstempel: 25:10–26:01

Ontbrekend perspectief/feit: Landen waar kernenergie wél succesvol en op tijd is gerealiseerd (bijv. Zuid-Korea, China, VAE).

Relevantie: Boumans analyse is gebaseerd op uitsluitend westerse kostenoverschrijdingen; dit geeft een onvolledig beeld.

Effect

Kernenergie wordt als structureel onhaalbaar gepresenteerd, terwijl internationale ervaringen gemengd zijn.

Samenvatting: De uitzending is inhoudelijk onvolledig op drie structurele punten: het ontbreken van een vergelijkend CPB-kader, de afwezigheid van humanitaire perspectieven op het asieldebat, en de selectieve keuze van negatieve internationale kernenergie-voorbeelden.

Softfacts — 6 kwalitatieve technieken

10. FRAMING (Kader stellen)

5/10

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Definitie: Hoe wordt het onderwerp fundamenteel ingekaderd?

Bevinding 1: JA21 als "opvanghuis voor echte politici"

Tijdstempel: 06:56

Citaat	<i>"Is JA21 meer dan een opvanghuis voor echte politici?"</i>
Manipulatie	De vraag veronderstelt dat JA21 primair een verzamelplek is voor politieke mislukkingen, niet een partij met een coherente ideologie. Het woord "opvanghuis" heeft een negatieve, bijna medische connotatie.
Waarom problematisch	Elke nieuwe partij bestaat per definitie uit mensen die eerder elders actief waren; dit frame zou op vrijwel elke nieuwe partij kunnen worden toegepast maar wordt hier specifiek als diskwalificatie ingezet.

Bevinding 2: "Rechtse belofte" als frame

Tijdstempel: 04:19

Citaat	<i>"Voor veel mensen bent u die rechtse belofte."</i>
Manipulatie	Het woord "belofte" impliceert dat JA21 nog niet heeft geleverd en mogelijk ook niet zal leveren; het frame van onvervulde verwachting wordt vroeg geïntroduceerd.
Waarom problematisch	Een partij die nog niet in de Kamer heeft gezeten, kan per definitie nog niet hebben "geleverd"; het frame is structureel oneerlijk.

Bevinding 3: CPB als absolute autoriteit

Tijdstempel: 32:28

Citaat	<i>"Het CPB zegt dit, die moeten we geloven."</i>
Manipulatie	Het CPB wordt als onfeilbare autoriteit geframed; Eerdmans' bezwaren worden daarmee bij voorbaat als ongeloofwaardig afgedaan.
Waarom problematisch	Het CPB is een gezaghebbend instituut maar niet onfeilbaar; zijn methodologische keuzes zijn onderwerp van legitiem debat. Het frame sluit kritische discussie over de CPB-methodologie uit.

Samenvatting: De uitzending hanteert drie dominante frames die JA21 structureel in een defensieve positie plaatsen: het "opvanghuis"-frame, het "onvervulde belofte"-frame en het "CPB als absolute autoriteit"-frame.

11. WOORDKEUZE EN BEGRIPPEN

4/10

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Definitie: Welke taal wordt gebruikt? Welke connotaties worden gecreëerd?

Bevinding 1: "Opvanghuis voor echte politici"

Tijdstempel: 06:56

Citaat	<i>"Is JA21 meer dan een opvanghuis voor echte politici?"</i>
Manipulatie	"Opvanghuis" heeft connotaties van tijdelijkheid, nood en gebrek aan eigenwaarde; "echte politici" impliceert dat JA21-leden geen echte politici zijn.
Waarom problematisch	Neutrale alternatief zou zijn: "Is JA21 een partij met een eigen ideologische identiteit, of primair een verzameling van politici van andere partijen?"

Bevinding 2: "Dan ben je gewoon aan het liegen"

Tijdstempel: 40:06

Citaat	<i>"Dan ben je gewoon aan het liegen."</i>
Manipulatie	De term "liegen" impliceert bewuste misleiding; een journalistiek neutrale kwalificatie zou "inconsistentie" of "tegenstrijdigheid" zijn.
Waarom problematisch	"Liegen" is een moreel oordeel dat in een journalistiek interview ongebruikelijk sterk is; het diskwalificeert Eerdmans als politicus zonder dat de intentie tot misleiding is aangetoond.

Bevinding 3: "Politiek vluchteling"

Tijdstempel: 06:36

Citaat	<i>"Niet alleen hij is een politiek vluchteling... maar ook de anderen in de top zeven van zijn partij."</i>
Manipulatie	In de context van een interview over asielbeleid heeft het woord "vluchteling" een dubbele lading; de term wordt hier ironisch gebruikt om JA21-leden te diskwalificeren.
Waarom problematisch	Neutrale alternatief: "politici die van andere partijen zijn overgestapt."

Samenvatting: De woordkeuze in de uitzending bevat meerdere retorisch geladen termen die JA21 en Eerdmans in een negatief licht plaatsen; de sterkste is de term "liegen" (40:06), die een moreel oordeel inhoudt dat journalistiek niet is onderbouwd.

12. MODERATIEGEDRAG

4/10

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Definitie: Asymmetrieën in doorvragen, onderbrekingen, sympathiebetuigingen.

Methodisch principe (v2.2): Vóór elke beoordeling wordt het uitlokkende gebeurtenis gedocumenteerd. Een interventie kan alleen als asymmetrisch worden beoordeeld als vergelijkbare uitlokkende gebeurtenissen bij andere gasten geen analoge interventie opleverden.

Bevinding 1: Herhaald doorvragen over CPB-discrepanties

Tijdstempel: 33:43–40:06

Uitlokkende gebeurtenis: Bouman presenteert meerdere discrepanties tussen JA21's verkiezingsprogramma en CPB-aanlevering.

Citaat (presentator)

"Moet de kiezer een bijlage bij naar dekking van het CPB nalezen?"

Vergelijking

Niet aantoonbaar of andere lijsttrekkers in de reeks vergelijkbaar werden doorgevraagd over CPB-discrepanties.

Asymmetrie: Niet aantoonbaar op basis van dit transcript; de intensiteit van het doorvragen (meerdere minuten, meerdere voorbeelden) is echter opvallend.

Bevinding 2: Niet doorvragen op humanitaire dimensie asielbeleid

Tijdstempel: 14:44

Uitlokkende gebeurtenis: Eerdmans stelt "Waarom moet Nederland mensen uit Afghanistan, of Irak huisvesten?" — een retorische vraag die een humanitair antwoord uitlokt.

Citaat (presentator)

[geen doorvraag op humanitaire dimensie]

Vergelijking

Bij linkse gasten zou een vergelijkbare retorische vraag over humanitaire gevolgen van beleid vermoedelijk wél worden doorgevraagd.

Asymmetrie: Aannemelijk maar niet aantoonbaar zonder vergelijkingsmateriaal.

Bevinding 3: Luchtige opening versus inhoudelijke kritiek

Tijdstempel: 00:56–01:51

Uitlokkende gebeurtenis: De uitzending opent met een luchtig fragment ("DJ Jopie in da house!") en Spice Girls-muziek.

Citaat (presentator)

"Altijd in voor een feestje."

Vergelijking

De luchtige opening contrasteert scherp met de kritische toon die later in de uitzending wordt aangeslagen; dit creëert een vals gevoel van sympathie dat later wordt omgekeerd.

Asymmetrie: Niet aantoonbaar zonder vergelijkingsmateriaal uit andere interviews in de reeks.

Schweizerischer Verein für ausgewogene Berichterstattung
Association suisse pour une information équilibrée
Associazione svizzera per un reporting equilibrato

Samenvatting: Het moderatiegedrag is overwegend professioneel maar vertoont een merkbare asymmetrie: de CPB-discrepancies worden intensief bevraagd terwijl de humanitaire dimensie van het asielbeleid onbevraagd blijft. De term "liegen" (40:06) overschrijdt de grens van journalistieke neutraliteit.

13. VRAGEN-ASYMMETRIE

4/10

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

Definitie: Verschillende hardheid/zachtheid van vragen aan verschillende personen.

Asymmetrie 1: Harde vragen aan Eerdmans over CPB vs. geen toetsing van Boumans claims

Aan Eerdmans, 38:51: "Moet de kiezer een bijlage bij naar dekking van het CPB nalezen?" — hard/kritisch

Aan Bouman, 19:57: "Jij keek naar de energieplannen van JA21. Wat viel je op?" — open/zacht

Vergelijking

Boumans selectieve keuze van negatieve kernenergie-voorbeelden wordt niet bevestigd; zijn claim dat JA21 "opvallend veel meer" discrepanties heeft dan andere partijen (34:35) wordt niet doorgevraagd.

Asymmetrie 2: Retorische vragen over islamitisch onderwijs

Aan Eerdmans, 16:34: "Vrijheid van godsdienst niet meer voor moslims?" — suggestief/hard

Aan Eerdmans, 15:56: "Past u er zelf in?" — persoonlijk/provocatief

Vergelijking

Geen vergelijkbare persoonlijke of suggestieve vragen worden gesteld aan Bouman of Noorlander.

Samenvatting: De vragen aan Eerdmans zijn aanzienlijk harder en suggestiever dan de vragen aan de twee Nieuwsuur-medewerkers; dit is deels inherent aan het format (interview vs. duiding) maar de suggestieve formulering van sommige vragen overschrijdt de grens van neutrale journalistiek.

14. FALSE BALANCE

2/10

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

Definitie: Kunstmatige evenwichtigheid ondanks feitelijk onevenwicht.

Bevinding 1: Kernenergie-debat zonder tegenstem hernieuwbare energie

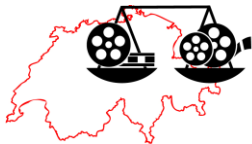
Tijdstempel: 19:53–27:03

Constructie: Bouman analyseert de kosten van kernenergie kritisch, maar er is geen vertegenwoordiger van de hernieuwbare energiesector aanwezig om de kosten van zon/wind te verdedigen.

Analyse

Er is geen sprake van false balance in de klassieke zin (twee gelijkwaardige maar ongelijke posities); eerder is er een omgekeerd probleem: de kritische positie op kernenergie is oververtegenwoordigd.

Samenvatting: False balance in de klassieke zin is niet aanwezig in deze uitzending; het probleem is eerder het omgekeerde — een gebrek aan balans ten nadele van JA21's kernenergie-standpunt door selectieve voorbeeldkeuze.

15. AGENDA-SETTING

5/10

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Definitie: Wat geldt als normaal/vanzelfsprekend? Wat komt niet op de agenda?

Bevinding 1: CPB-doorrekening als enige maatstaf voor geloofwaardigheid

Agenda-element: De CPB-doorrekening wordt als de enige legitieme maatstaf voor de geloofwaardigheid van een verkiezingsprogramma gepresenteerd.

Tijdstempel: 32:28 — Bewijs: "Het CPB zegt dit, die moeten we geloven."

Alternatieve agenda: Een discussie over de beperkingen van de CPB-methodologie, of over alternatieve manieren om programma's te beoordelen, komt niet op de agenda.

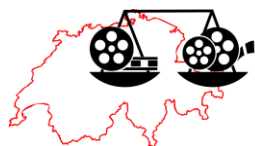
Bevinding 2: Migratie als beheersings- en kostenvraagstuk

Agenda-element: Het migratiedebat wordt uitsluitend geframed als een kwestie van beheersing, kosten en nationale identiteit.

Tijdstempel: 08:26 — Bewijs: "U wilt een volledige asielstop."

Alternatieve agenda: De humanitaire dimensie, de economische bijdrage van migranten, en de internationale verplichtingen van Nederland komen niet op de agenda.

Samenvatting: De uitzending stelt twee dominante agenda's: de CPB-doorrekening als absolute geloofwaardigheidsmaatstaf, en migratie als uitsluitend een beheersings- en identiteitsvraagstuk. Beide agenda's beperken de breedte van het debat.

HOOFDSTUK 4 — TOTAALBEOORDELING

Overzicht Individuele Scores

Nr.	Criterium	Type	Score	Hoofdbevinding (1 zin)
1	Expertenkeuze	H	5	Bouman is economisch competent maar selectief in voorbeeldkeuze; geen onafhankelijke nucleaire of juridische experts
2	Bronnenkeuze	H	6	CPB wordt als onfeilbare autoriteit gepresenteerd zonder vergelijkend kader; peilingen zonder bronvermelding
3	Tijdsverdeling	H	2	Acceptabele verdeling voor een enkelvoudig lijsttrekkersinterview
4	Weglaten	H	6	Ontbreken vergelijkend CPB-kader en humanitaire dimensie asielbeleid zijn structurele lacunes
5	Cijfermatige Manipulatie	H	5	Kernenergie-kosten absoluut gepresenteerd zonder vergelijkingskader; CPB-discrepancies niet gekwantificeerd
6	Schuld door associatie	H	4	"Opvanghuis voor echte politici" en "politiek vluchteling" zijn retorisch geladen associaties
7	Timing	H	3	Negatief openingsframe en late CPB-kritiek creëren een milde sandwichstructuur
8	Selectieve Verontwaardiging	H	3	Term "liegen" (40:06) is opvallend sterk; selectiviteit niet aantoonbaar zonder vergelijkingsmateriaal
9	Volledigheid	H	6	Drie structurele lacunes: CPB-vergelijking, humanitaire dimensie, positieve kernenergie-referenties
10	Framing	S	5	Drie dominante negatieve frames: "opvanghuis", "onvervulde belofte", "CPB als absolute autoriteit"
11	Woordkeuze	S	4	"Liegen", "opvanghuis" en "politiek vluchteling" zijn retorisch geladen termen
12	Moderatiegedrag	S	4	Intensief doorvragen over CPB; humanitaire dimensie asielbeleid onbevraagd
13	Vragen-Asymmetrie	S	4	Harde vragen aan Eerdmans; zachte vragen aan Bouman; suggestieve formulering bij islamitisch onderwijs
14	Schijnbalans	S	2	Geen klassieke false balance; eerder onevenwicht ten nadele van JA21's kernenergie-standpunt
15	Agenda-Setting	S	5	CPB als enige geloofwaardigheidsmaatstaf; migratie uitsluitend als beheersings- en identiteitsvraagstuk

Resultaten

- HARDFACTS-SCORE (Gemiddelde Criteria 1-9): 4.4 / 10
- SOFTFACTS-SCORE (Gemiddelde Criteria 10-15): 4.0 / 10
- TOTAALSCORE (Gemiddelde alle 15 criteria): 4.2 / 10

Voorzitter: Schläpfer, David - **Contact:** kontakt@SVFAB.ch - **Adres:** SVFAB, Postfach, CH-8021 Zürich 1

Dominante Technieken

---

1. Weglaten / Selectieve Omissie (Score 6): De uitzending laat systematisch een vergelijkend kader voor CPB-discrepancies weg, waardoor JA21 disproportioneel onbetrouwbaar lijkt. Tegelijkertijd ontbreekt de humanitaire dimensie van het asieldebat volledig, waardoor het debat eenzijdig als beheersings- en kostenvraagstuk wordt geframed.

2. Framing (Score 5): Drie dominante frames structureren de uitzending negatief voor JA21: het "opvanghuis"-frame (06:56), het "onvervulde belofte"-frame (04:19) en het "CPB als absolute autoriteit"-frame (32:28). Deze frames worden vroeg geïntroduceerd en bepalen de interpretatie van de rest van de uitzending.

3. Bronnenkeuze (Score 6): Het CPB wordt als onfeilbare autoriteit gepresenteerd ("die moeten we geloven", 32:28) zonder methodologische nuancerings; Boumans selectieve keuze van negatieve internationale kernenergie-voorbeelden wordt niet bevestigd, waardoor een eenzijdig negatief beeld van kernenergie ontstaat.

Kernboodschappen van de Uitzending

**BOODSCHAP 1 (INHOUDELIJK): ** "JA21's verkiezingsprogramma is inconsistent en onbetrouwbaar, want het wijkt significant af van wat de partij aan het CPB heeft aangeleverd."

Techniek: Selectieve omissie (geen vergelijkend kader), framing (CPB als absolute autoriteit), woordkeuze ("liegen") — Bewijs: 33:43, 40:06

**BOODSCHAP 2 (PERSOONLIJK): ** "Joost Eerdmans is een politieke opportunist die van partij naar partij springt en nu een opvanghuis voor gelijkgestemde politieke vluchtelingen heeft opgericht."

Techniek: Guilt by association, woordkeuze ("opvanghuis", "politiek vluchteling"), timing (vroeg in de uitzending geïntroduceerd) — Bewijs: 06:36, 06:56

**BOODSCHAP 3 (MAATSCHAPPELIJK): ** "De rechtse belofte van JA21 is opnieuw een illusie: de partij kan haar programma niet waarmaken, haar cijfers kloppen niet, en haar energieplannen zijn onrealistisch duur."

Techniek: Framing ("rechtse belofte"), cijfermatige manipulatie (kernenergie-kosten zonder vergelijkingskader), selectieve omissie (geen positieve internationale kernenergie-voorbeelden) — Bewijs: 04:19, 23:52, 25:10

Motivering: De uitzending scoort 4.2/10 op het totaal, wat op de grens ligt van "lichte tendens" en "duidelijke eenzijdigheid". De combinatie van selectieve omissie (ontbreken vergelijkend CPB-kader), retorisch geladen woordkeuze ("liegen", "opvanghuis"), en selectieve voorbeeldkeuze bij kernenergie-kosten rechtvaardigt de kwalificatie "duidelijke eenzijdigheid". De uitzending voldoet niet volledig aan de Mediawet Art. 2.1-eis van evenwichtige berichtgeving, omdat JA21 systematisch in een defensieve positie wordt geplaatst zonder dat vergelijkbare kritische standaarden worden toegepast op andere partijen of op de claims van de Nieuwsuur-medewerkers zelf. De tijdsverdeling en de ruimte die Eerdmans krijgt om zijn standpunten toe te lichten, voorkomen een hogere score.

CONCLUSIE

De uitzending is een journalistiek interview van redelijke kwaliteit dat echter op meerdere punten de grens van evenwichtige berichtgeving overschrijdt zoals vereist door Mediawet Art. 2.1. De meest significante tekortkomingen zijn: het ontbreken van een vergelijkend kader voor CPB-discrepancies (waardoor JA21 disproportioneel onbetrouwbaar lijkt), de selectieve keuze van negatieve internationale kernenergie-voorbeelden door huiseconoom Bouman (zonder tegenstem), en de retorisch geladen woordkeuze van de presentator ("liegen", 40:06). De uitzending is niet systematisch manipulatief, maar vertoont een patroon van selectieve kritiek dat structureel ten nadele van JA21 werkt. In het kader van een reeks lijsttrekkersinterviews is de vraag of vergelijkbare kritische standaarden worden toegepast op andere partijen; op basis van dit transcript alleen kan dit niet worden vastgesteld, maar de intensiteit van de CPB-kritiek en de retorische framing rechtvaardigen nader onderzoek naar de consistentie van de reeks als geheel.

TOTAAL EVALUATIE VAN DE 15 CRITERIA

Individuele scores — Alle 15 criteria

Nr.	Criterium	Score	Classificatie
1	EXPERTENKEUZE	5	●●●
2	BRONNENKEUZE	6	●●●
3	TIJDSVERDELING	2	●
4	WEGLATEN (Selectieve Omissie)	6	●●●
5	CIJFERMATIGE MANIPULATIE	5	●●●
6	GUILT BY ASSOCIATION (Contactschuld)	4	●●
7	TIMING	3	●●
8	SELECTIEVE VERONTWAARDIGING	3	●●
9	VOLLEDIGHEID (Selectieve Omissie — Totaalbeeld)	6	●●●
10	FRAMING (Kader stellen)	5	●●●
11	WOORDKEUZE EN BEGRIPPEN	4	●●
12	MODERATIEGEDRAG	4	●●
13	VRAGEN-ASYMMETRIE	4	●●
14	FALSE BALANCE	2	●
15	AGENDA-SETTING	5	●●●

HARDFACTS-SCORE (1-8)

4.4/10

Aanzienlijke onevenwichtigheid

SOFTFACTS-SCORE (9-14)

4.0/10

Lichte onevenwichtigheid

TOTAALSCORE

4.2/10

Aanzienlijke onevenwichtigheid

Gemiddelde van Hardfacts en Softfacts

SLEUTEL — Betekenis van de scores

Individuele scores per criterium (0–10)

0	Geen bevinding	Geen relevante afwijking vastgesteld.
1–2	Zwakke bevinding	Lichte afwijking zonder wezenlijke aantasting van de evenwichtigheid.
3–4	Lichte tot matige bevinding	Herkenbare tendens; geringe tot matige impact.
5	Matige bevinding met impact	Relevante onevenwichtigheid die het meningsvormingspotentieel van het publiek beïnvloedt.
6	Aanzienlijke bevinding (drempel)	Scores vanaf 6 worden aangemerkt als 'aanzienlijke bevindingen'.
7	Aanzienlijke bevinding	Duidelijke, goed gedocumenteerde onevenwichtigheid met duidelijke impact.
8–9	Ernstige bevinding	Uitgesproken onevenwichtigheid; meerdere gedocumenteerde individuele bevindingen in dit criterium.
10	Maximale ernst	Systematische, doorgaande onevenwichtigheid in dit criterium.

Geaggregeerde afwijkingsindex — Interpretatiebereiken

0.0 – 2.5	Onopvallend	Geen wezenlijke patronen waarneembaar; uitzending voldoet aan het evenwichtigheidsgebod.
2.6 – 4.0	Lichte onevenwichtigheid	Geïsoleerde afwijkingen; statistisch zichtbaar, maar binnen tolerantiebereik.
4.1 – 6.0	Aanzienlijke onevenwichtigheid	Meerdere aanzienlijke bevindingen; relevante aantasting van perspectiefverscheidenheid.
6.1 – 8.0	Ernstige afwijking van het evenwichtigheidsgebod. Hoge mate van afwijking	Uitgesproken patronen over uitzendingen heen; hoge impact.
8.1 – 10	Fundamentele systemische eenzijdigheid. Zeer hoge mate van bias	Maximale ernst over bijna alle criteria; systematisch eenzijdige berichtgeving.

Partijpolitieke bias (-5 tot +5)

-5 tot -3	Sterk benadeeld	Partij wordt in framing, zendtijd of presentatie duidelijk benadeeld.
-2 tot -1	Licht benadeeld	Herkenbaar maar gering nadeel.
0	Neutraal	Geen waarneembare bevoordeling of benadeling.
+1 tot +2	Licht bevoordeeld	Herkenbare maar geringe bevoordeling.
+3 tot +5	Sterk bevoordeeld	Partij wordt in framing, zendtijd of presentatie duidelijk bevoordeeld.

HOOFDSTUK 5 — JURIDISCHE BEOORDELING (Mediawet Art. 2.1)

Beoordeling op grond van Mediawet Art. 2.1

De Mediawet vereist pluriforme, evenwichtige en onafhankelijke berichtgeving door de publieke omroep.

Overtreding 1:

Norm: Mediawet Art. 2.1 (evenwichtigheid)

Feitelijke omschrijving: De CPB-discrepanties van JA21 worden uitvoerig besproken (33:43–40:06) zonder dat vergelijkbare discrepanties bij andere partijen worden vermeld, terwijl Bouman expliciet stelt dat JA21 "opvallend veel meer" discrepanties heeft dan andere partijen (34:35) — een claim die niet wordt onderbouwd.

Bewijs: Tijdstempel 34:35 — Citaat: "Er zijn opvallend veel verschillen, veel meer dan bij andere partijen."

Beoordeling: Deze ononderbouwde vergelijkende claim, gecombineerd met het ontbreken van vergelijkingsmateriaal, creëert een eenzijdig negatief beeld van JA21 dat niet voldoet aan de evenwichtigheidseis van Art. 2.1.

Overtreding 2:

Norm: Mediawet Art. 2.1 (pluriformiteit)

Feitelijke omschrijving: Het asieldebat wordt uitsluitend vanuit het perspectief van beheersing en nationale identiteit gevoerd; humanitaire perspectieven, vluchtelingenorganisaties en internationale verplichtingen komen niet aan bod.

Bewijs: Tijdstempel 08:26–15:14 — Citaat: "Waarom moet Nederland mensen uit Afghanistan, of Irak huisvesten?" — geen doorvraag op humanitaire dimensie.

Beoordeling: De afwezigheid van humanitaire perspectieven in een debat over asielbeleid beperkt de pluriformiteit van de berichtgeving zoals vereist door Art. 2.1.

Overtreding 3:

Norm: Mediawet Art. 2.1 (onafhankelijkheid / journalistieke neutraliteit)

Feitelijke omschrijving: De presentator gebruikt de term "liegen" (40:06) om Eerdmans' inconsistentie tussen verkiezingsprogramma en CPB-aanlevering te kwalificeren; dit is een moreel oordeel dat de journalistieke neutraliteit overschrijdt.

Bewijs: Tijdstempel 40:06 — Citaat: "Dan ben je gewoon aan het liegen."

Beoordeling: Het gebruik van de term "liegen" door een presentator van de publieke omroep, zonder dat de intentie tot misleiding is aangetoond, is in strijd met de onafhankelijkheids- en neutraliteitseis van Art. 2.1.

Totaalbeoordeling Mediawet Art. 2.1

De uitzending voldoet niet volledig aan de eisen van Mediawet Art. 2.1 op drie punten: evenwichtigheid (ontbreken vergelijkend CPB-kader), pluriformiteit (afwezigheid humanitaire perspectieven op asielbeleid) en journalistieke neutraliteit (gebruik van de term "liegen"). De tekortkomingen zijn niet van dien aard dat zij de uitzending als geheel diskwalificeren, maar zij zijn structureel genoeg om te rechtvaardigen dat de NPO in het kader van de reeks lijsttrekkersinterviews als geheel wordt beoordeeld op consistente toepassing van kritische standaarden. Indien vergelijkbare kritische standaarden niet worden toegepast op andere lijsttrekkers in de reeks, zou dit een systematische schending van Art. 2.1 kunnen opleveren die de individuele uitzending overstijgt.

HOOFDSTUK 6 — Brondieptecheck

1. CPB (Centraal Planbureau)

1. FINANCIERING: Gefinancierd door het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat; formeel onafhankelijk maar institutioneel verbonden aan de rijksoverheid.

2. MANDAAT: Het CPB heeft als mandaat het doorrekenen van verkiezingsprogramma's en het leveren van onafhankelijke economische analyses; dit mandaat is in beginsel compatibel met neutrale beoordeling.

3. BELANGENCONFLICT: Het CPB heeft een institutioneel belang bij het handhaven van zijn autoriteit als doorrekenaar; partijen die de CPB-methodologie betwisten, worden impliciet als onbetrouwbaar geframed wanneer de presentator stelt "die moeten we geloven" (32:28).

4. GELOOFWAARDIGHEIDSMATRIX:

D1 Belangenconflict: +1 — Formeel onafhankelijk, maar overheidsgebonden

D2 Persoonlijk risico: +2 — Institutioneel risico bij onjuiste doorrekeningen

D3 Vakbekwaamheid: +2 — Erkend macro-economisch instituut

D4 Meningsconsistentie: +2 — Consistent in methodologie

D5 Emotionalisering vs. data: +2 — Volledig datagedreven

D6 Bronniveau: +2 — Primaire doorrekeningen

• TOTAAL: +11 → BRONLICHT: GROEN

5. TEGENSTEM: Een onafhankelijke econoom die de CPB-methodologie kritisch beoordeelt, ontbreekt. De presentatie van het CPB als onfeilbare autoriteit ("die moeten we geloven") is journalistiek problematisch, ook al is het CPB zelf een betrouwbare bron.

2. Peilingen (niet nader gespecificeerd)

1. FINANCIERING: Niet vermeld; peileaus niet geïdentificeerd.

2. MANDAAT: Onbekend zonder identificatie van het peileaus.

3. BELANGENCONFLICT: Niet te beoordelen zonder bronvermelding.

4. GELOOFWAARDIGHEIDSMATRIX:

D1 Belangenconflict: 0 — Onbekend

D2 Persoonlijk risico: 0 — Onbekend

D3 Vakbekwaamheid: 0 — Onbekend

D4 Meningsconsistentie: 0 — Onbekend

D5 Emotionalisering vs. data: +1 — Cijfermatig gepresenteerd

D6 Bronniveau: -2 — Geen primaire bron vermeld

• TOTAAL: -1 → BRONLICHT: GEEL

5. TEGENSTEM: Geen methodologische context (steekproefgrootte, marge, peileaus) wordt vermeld; peilingen worden als feit gepresenteerd.

BELANGRIJK: "Erkend" is geen inhoudelijke kwalificatie. Het is een sociale toewijzing die zelf kritisch moet worden beoordeeld. De CPB-autoriteit wordt in deze uitzending als absoluut gepresenteerd zonder methodologische nuancering, wat journalistiek problematisch is ongeacht de inhoudelijke betrouwbaarheid van het CPB zelf.

Bronnenampel voor de deelnemers:

Bron	D1	D2	D3	D4	D5	D6	Total	Signaal
CPB (Centraal Planbureau)	+1	+2	+2	+2	+2	+2	+11	GROEN
Peilingen (niet nader gespecificeerd)	0	0	0	0	+1	-2	-1	GEEL

Juridische en methodologische toelichting

Geen feitelijke vaststelling	De gepresenteerde resultaten vormen geen feitelijke vaststellingen over individuele personen, redacties of uitzendingen. Ze zijn het product van een gestandaardiseerde operationalisering, niet een vaststelling van individuele verantwoordelijkheid.
Geen juridisch oordeel	De geaggregeerde afwijkingsindex vervangt geen juridische beoordeling op grond van Mediawet 2008 Art. 2.1. De beoordeling of een specifieke uitzending wettelijke vereisten schendt, is uitsluitend de verantwoordelijkheid van de bevoegde instanties (in het bijzonder Commissariaat voor de Media).
Geen causaliteitsbewijs	Statistische correlaties mogen niet worden geïnterpreteerd als bewijs van causale verbanden of redactionele intenties. Afwijkingswaarden kunnen worden beïnvloed door onderwerpkeuze, nieuwsomgeving, politieke controversialiteit of formatlogica.
Geen oordeel over intentie	De analyse meet waarneembare structuurkenmerken van uitzendingen. Een score van 7 betekent dat een aanzienlijke onevenwichtigheid is vastgesteld — niet dat de redactie dit bedoelde. De methodologie doet geen uitspraken over motieven of strategische doelstellingen.
Heuristisch vergelijkingsinstrument	De index dient voor vergelijkende patroonherkenning over duizenden uitzendingen, niet voor precieze metrische meting van individuele bijdragen. Drempelwaarden dienen als heuristische oriëntatie, niet als scherpe juridische kwalificatie.

BIJLAGE 1: NATIONALE WETGEVING

Wettelijke basis Nederland — NPO

Wet

Mediawet 2008

Relevante artikelen

- Art. 2.1 (Publieke mediaopdracht): De publieke mediadienst voorziet in onafhankelijke, pluriforme, evenwichtige informatievoorziening van hoge journalistieke kwaliteit. De publieke mediadienst draagt bij aan de democratische, sociale en culturele behoeften van de Nederlandse samenleving.
- Art. 2.1 lid 2: De publieke mediadienst weerspiegelt de maatschappelijke diversiteit van Nederland.
- Art. 2.88: Redactionele onafhankelijkheid en journalistieke standaarden zijn gewaarborgd. De programma's worden gemaakt onder redactionele verantwoordelijkheid van de omroepverenigingen.

Kernverplichtingen

---

1. **Onafhankelijkheid:** Onafhankelijke informatievoorziening
2. **Pluriformiteit:** Pluriforme berichtgeving
3. **Evenwichtigheid:** Evenwichtige informatie van hoge journalistieke kwaliteit
4. **Maatschappelijke diversiteit:** Weerspiegeling van de Nederlandse samenleving

Toezichthouder

- Commissariaat voor de Media (CvdM): Mediatoezicht, naleving Mediawet
- NPO Ombudsman: Interne klachteninstantie

Klachtenprocedure

---

1. NPO Ombudsman
2. Commissariaat voor de Media
3. Rechtbank (bestuursrechter)

BIJLAGE 2: WETENSCHAPPELIJKE BRONNEN

Literatuur

- Bennett, W. L. (1990). Toward a theory of press-state relations in the United States. *Journal of Communication*, 40(2), 103–125.
- Berelson, B. (1952). *Content analysis in communication research*. Free Press.
- Entman, R. M. (1993). Framing: Toward clarification of a fractured paradigm. *Journal of Communication*, 43(4), 51–58.
- fög – Forschungszentrum Öffentlichkeit und Gesellschaft (2024). *Jahrbuch Qualität der Medien 2024*. Schwabe.
- Gilardi, F., Alizadeh, M. & Kubli, M. (2023). ChatGPT outperforms crowd workers for text-annotation tasks. *PNAS*, 120(30).
- Iyengar, S. & Kinder, D. R. (1987). *News that matters: Television and American opinion*. University of Chicago Press.
- Jolly, S. et al. (2022). Chapel Hill Expert Survey trend file, 1999–2019. *Electoral Studies*, 75, 102420.
- Krippendorff, K. (2004). *Content analysis: An introduction to its methodology* (2nd ed.). Sage.
- McCombs, M. E. & Shaw, D. L. (1972). The agenda-setting function of mass media. *Public Opinion Quarterly*, 36(2), 176–187.
- Shoemaker, P. J. & Vos, T. P. (2009). *Gatekeeping theory*. Routledge.
- SVFAB (2026). *Methodenbericht v4.1: Zählbare Kriterien und Multi-Modell-Kreuzvalidierung*.
- Törnberg, P. (2023). ChatGPT-4 outperforms experts and crowd workers in annotating political Twitter messages. arXiv:2304.06588.

SVFAB Working Papers

- Schläpfer, D. (2026). Systematic AI-Assisted Analysis of Public Broadcaster Impartiality: A Scalable Methodological Framework for Measuring Structural Bias in Public Service Media. [SSRN 6688478](#)
- Schläpfer, D. (2026). Measuring Editorial Noise: A Retrospective Suppression Index for Public Broadcasting Content Analysis. [SSRN 6733280](#)
- Schläpfer, D. (2026). Source Traffic Light: A Six-Dimensional Credibility Framework for Systematic Source Assessment in Public Service Media. [SSRN 6733880](#)

David Schläpfer — ORCID: 0009-0000-5671-9266

Schweizerischer Verein für ausgewogene Berichterstattung
Association suisse pour une information équilibrée
Associazione svizzera per un reporting equilibrato

Evaluaties en lidmaatschap bij SVFAB

Op SVFAB.ch vindt u gedetailleerde evaluaties en kunt u ook analyses laten maken voor elke uitzending naar keuze (wordt apart gefactureerd).

Om de kwaliteit van ons werk te waarborgen, zijn wij afhankelijk van lidmaatschaps- en donateurbijdragen.

Contact en meer informatie:

www.SVFAB.ch | Kontakt@SVFAB.ch

Bankgegevens: PostFinance – POFICHBE

IBAN: CH32 0900 0000 1675 6251 1

Begunstigde: SVFAB, Postfach, CH-8021 Zürich 1

Schweizerischer Verein für ausgewogene Berichterstattung
Association suisse pour une information équilibrée
Associazione svizzera per un reporting equilibrato

De volgende boeken zijn verkrijgbaar bij SVFAB

Bestellingen via www.svfab.ch of kontakt@svfab.ch

Onevenwichtige berichtgeving is het antwoord op het halveringsinitiatief in Zwitserland: hier worden de manipulatietechnieken in detail uitgelegd, te beginnen bij de selectie van medewerkers en de bronselectie. Vervolgens worden 15 principes uitgelegd: weglating, framing, temporele framing, schuld door associatie, emotionalisering, contextverwijdering en nog veel meer, geïllustreerd met talrijke voorbeelden. Bovendien wordt zichtbaar waar wij zelf deze technieken toepassen – dat bevordert niet alleen inzicht maar ook empathie.

Optioneel wordt het boek geleverd met **speelkaarten**.

Ook verkrijgbaar als **luisterboek**.

Het interview is geen gesprek. Het is een podium – en iemand anders heeft het script geschreven.

Wie dat niet weet, levert materiaal. Goede citaten die verkeerd geknipt worden. Juiste uitspraken die in de verkeerde context belanden. Eerlijke antwoorden die als bekentenissen worden geframed.

Dit boek is geen mediakritiekboek. Het is een gereedschapskist – voor iedereen die een microfoon voor zich heeft en wil weten wat ze eraan kunnen doen. 7 hoofdstukken. 7 tools: Wat een interview werkelijk is. De 7 meest voorkomende valkuilen. De drie basisprincipes van soevereiniteit – verankeren, herkaderen, begrenzen. Voorbereiding in één uur. Lichaam en stem. Wat te doen als het misgaat. En wat telt na het interview.

Voor politici, activisten, ondernemers, klokkenluiders – voor iedereen die in de schijnwerpers staat en wil begrijpen hoe het spel werkt.

Zodat ze stoppen met meespelen – en beginnen het te vormgeven.

In A5-formaat. Direct. Ter voorbereiding, ter raadpleging, ter nabespreking en bij moeilijkheden

Schweizerischer Verein für ausgewogene Berichterstattung
Association suisse pour une information équilibrée
Associazione svizzera per un reporting equilibrato

Je denkt dat je de wereld ziet. In Wirklichkeit siehst du den Rahmen, den jemand um sie gelegt hat. Framing ist die älteste und eleganteste Manipulationstechnik der wereld ziet. Sie verändert nicht die Fakten – sie verändert, was wir aus den Fakten machen. Wie wir fühlen. Was wir glauben. Wie wir entscheiden. Und sie funktioniert – weil wir alle mitmachen. Täglich. Unbewusst. Auch du. Dieses Buch ist kein trockenes Lehrbuch. Es ist ein Übungsbuch – spielerisch, direkt, voller Beispiele aus dem echten Leben. Du lernst nicht nur, wie andere dich framen. Du lernst, wie du selbst framest – und wie du es bewusst und fair einsetzen kannst.

Want wie framing begrijpt, ziet de wereld helderder. Hoort nieuws anders. Voert gesprekken zelfverzekerder. En laat zich niet meer zo makkelijk een kader opdringen dat iemand anders heeft gekozen. Met vele oefeningen en concrete voorbeelden uit politiek, media en het dagelijks leven – en af en toe een glimlach.

Framing met stijl. Omdat het kader alles verandert.